

מכונת דואר-ואק החדשה בנתיב הל"ה

(3) צמצום העבודה בלילה;

(4) חיסכון בימי עבודה.

קצת מן הנתונים:

ברפת היו אותו זמן כ-190 חולבות. הכוונה להגיע בחודשים הקרובים לכ-300 פרות, בערך. חלבנו במכון שדרת דג 6×6 עם שש מכונות אלפא לאוואל, מותקנות באמצע המכון. אפרט הדברים על סעיפיהם, כיצד ניסינו לפתור את הבעיות.

(1) מינימום השקעה — מנסיונו ברפת, הקיימת 24 שנים, הגענו לחישוב, שעד היום ביצענו כמעט כל 4 שנים שינויים במכון, שהיו כרוכים בהשקעות. בפירוט, החל מ-1956, שנת הכנסת המכונות הראשונות, מתקבלת התמונה הבאה:

1956	40	חולבות	מכון חליבה — 2	מכונות — 4	עמדות — 1	אדם,
1959	60	"	" — 4	" — 4	" — 1	"
1964	80	"	" — 6	" — 12	" — 2	אנשים,
1968	140	"	" — 6	" — 12	" — 1	מעבר לאלפא מטיק
1973	200	"	" — 12	" — 12	" — 1	דואר-ואק.

מכונות פולוד — (בהנחה שיירכש ניסיון). נשאר לנו להחליט לאיזה חברה נפנה. אתייחס כאן לארבע סיבות, שייתכן ואינן גדולות במיוחד, אלא שלגבינו הן הכריעו את הכף לטובת הדואר-ואק — 12 מכונות 6×6 בכל צד, והן:

- (1) הפרש קטן בהשקעה לטובת דואר-ואק;
- (2) אי מתן תשובה ע"י מכונת פולוד לבעית טבילת הפטמות לאחר החליבה (בשיטת מסיר גביעים אוטומטי);
- (3) הכרת חברת אלפא לאוואל ממיכון החליבה ברפת שלנו;
- (4) חששות לגבי טיב השירות (רק עניין של הרגשה ותו לא).

2. חליבה נטו 3—3½ שעות. שתי החברות הצהירו על הספקים של כ-70 פרות/חולב/שעה, וזה עונה לנו על בעית החליבה ברפת של 300 ראש (240—250 פרות בחליבה).

בעקבות מאמרו של דורך שפירא ב"משק הבקר והחלב מס' 127 והערותו של חי הברון בצמוד למאמר, ברצוני לספר על המכונה החדשה שלנו מטיפוס דואר-ואק, שהכנסנו למכון החליבה בסוף אפריל 1973.

כמו רוב המשקים בארץ, התלבטנו גם אנחנו בשאלה — איזה טיפוס של מכון, איזה סוג מכונות ושל איזה חברה — נכניס לרפת שלנו עם הגדלת מספר הפרות בעדר.

קבענו לעצמנו מספר כללים, אשר הינחנו בכל שלבי המו"מ עם החברות, "פולוד" ו"אלפא לאוואל", והם:

(1) מינימום השקעה;

(2) חליבה נטו של 3—3½ שעות, מכסימום;

התפתחות זאת דירבנה אותנו למחשבה נוספת בקשר להשקעות גדולות כיום.

חיפשנו את האפשרות הזולה ביותר, ועמדו בפנינו שתי אפשרויות — שוות פחות או יותר — של שתי החברות העיקריות המספקות היום בארץ את מכונות החליבה.

האפשרות האחת היתה — להגדיל את מכון החליבה עד ל-8 עמדות ולהרכיב 8 מכונות באמצע, ואפשרות שנייה — להשאיר את גודל המכון — 6 עמדות ולהרכיב בו מכונות. בשתי האפשרויות התכוונו לעבודת חולב אחד בלבד במכון.

התברר, ששתי האפשרויות כמעט שוות ביחס להשקעה הכספית הנדרשת. ההוצאות לבנייה נוספת + 2 מכונות חדשות + הרכבת 6 דואר-ואק על המכונות הישנות = ל-6 מכונות חדשות + הרכבת 6 דואר-ואק על 6 ישנות = ל-12

3. צמצום העבודה בחליבות לילה — ע"י המעבר לחולב אחד נגיע למצב של חליבה אחת לששה-שמונה שבועות, דבר שכל הרפתים הוותיקות חולמות עליו שנים רבות.

4. צמצום י"ע — בדיון בהשקעה הבאנו בחשבון חיסכון של $1\frac{1}{2}$ —1 י"ע ביום, נימוק משכנע וחשוב מאוד לגבי המשק בהקשר להשקעה במכון החליבה (400 י"ע חיסכון בשנה. ערכם כ-20,000 ל"י).

עם הכנסת המכונה החדשה, המשכנו 2 חולבים במכון. חלבנו כ-10 ימים והחלטנו שאי אפשר להמשיך ככה. יום אחד — העזנו והצלחנו. יותר מחודשיים חולב רק עובד אחד במכון, כשטרם ביצענו את כל הסידורים המתוכננים (כלב חשמלי ושטיפת עטינים בחצר). בכל זאת הגיעו רוב החולבים להספקים של 60—70 פרות בשעה אחת. החולב נעזר ע"י עובד אחד רק בהבאת שתיים מארבע קבוצות חליבה שישנן, שלפי הערכתנו זה חוסך 10—13 דקות בחליבה. בחליבת הלילה נעזרים בשומר, שמביא את הקבוצות — השנייה והשלישית. החליבה נמשכת שלוש שעות פחות מספר דקות ל-208 פרות, אצל המהיר שבחולבים, וכשלוש שעות ורבע לאיטי שבינינו. לפני הכנסת המכונה חלבו שני אנשים $3\frac{1}{2}$ —3 שעות 180 פרות.

מאז הכנסת המכונה והכנסת ריפוד ע"י מפורזת זבל הונח לנו הרבה. ברפת עובד כעת צוות של 6 חברים במקום 9 שהיו בצוות הקודם. יום העבודה נוח, ויותר מזה. יש זמן לעשות גם דברים אחרים, שאף פעם לא חלמנו שנצליח לעשותם. גומרים את השבוע של תורנות לילה (5— $5\frac{1}{2}$ ש"ע ביום עבודה) ולא רואים את תחילתה של התורנות הבאה.

צוות של 9 אנשים גרם להרבה בעיות חברתיות, חייב החזקת 2—3 מתנדבים ו-1—2 זמניים אחרים. זה גרם להרגשת ארעיות אצל הצוות הותיק והקבוע, וחברים רבים נשרו מהענף בגלל הקשיים שבו. כיום אין לנו בעיות כאלה. ישנם ימים, שבהם עובדים ילדי ביה"ס, שאפשר גם לקבל יום מנוחה (שבת דחוויה) בצוות קטן כזה.

אשר לעתיד, ברור לנו היום, שהגדלה נוספת

של הרפת תגרור עמה השקעות מרובות, שאחד המרכיבים הגדולים בהן יהיה מיכון החליבה. טרם גיבשנו לעצמנו דעה סופית איך נחלוב 500 פרות. נראה לנו שההשקעות (בסדרי גודל שמדברים עליהן) בין $\frac{1}{2}$ ל- $\frac{3}{4}$ מיליון ל"י במכון חליבה (ויש אומרים גם יותר), זה אומר להשקיע 2500—3500 ל"י ואולי יותר, רק במכון החליבה לכל פרה נוספת בעדר (תוספת 200 פרות המחייבות השקעה של $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י). בחישוב גבול הכדאיות הגענו להשקעה מכסית מלית של 6500 ל"י שפרה ברפת שלנו תוכל לכסות. במחירים של 1972 כלל סכום זה 2800 ל"י מבכירה, 1700 — עמדה ברפת, 500 ל"י הגדלת דיר יונקים, 500 — מבנים אחרים, ושכלולים 1000 — למכון החליבה (זה במספרים כוללים). לפי הערכתנו, כל השקעה מעל הנקוב לעיל לא תוכל הרפת שלנו לשאת.

סיכום:

(1) כתבתי את שכתבתי, משום שמאמרו של ידידי דורך שפירא קצת הרגיו אותי, כי דורך יודע, שאצלנו חולב ילד בגיל כיתה ח' חליבת צהריים לבדו — 208 פרות ב- $3\frac{1}{4}$ שעות.

(2) הרפתים הגדולות (ומי מאתנו חלם אי פעם על רפתים כאלה), גורמות להרבה בעיות מסובכות, והמיכון ושיטות החליבה הן רק חלק מהן.

מי יתן ויהיה לנו כוח להמשיך בעבודה, וגם להגדיל ובעיקר, להחליט ולא לעשות טעויות, שלא נוכל לתקנן, ושום פרה לא תצליח לשלם את מה שהשקענו עבורה, או עבורנו. ואז גם רצון טוב לא יעזור.

קדם דור, נתיב הל"ה

ה ע ר ה : המאמר התקבל במערכת עוד בספטמבר 1973. בפגישה מקרית עם כותב המאמר, במחצית דצמבר, הוא אמר לי :

„יכולתי להוסיף עוד על ניסיוננו החיובי עם מכונת דואר-אק. עכ"פ מן הראוי לומר, שהודות למכונה זו — כך נראה לי — יכולנו להסתדר כעת בימי חירום, כששני בנים בגיל כיתה י"א נושאים יחד אתי בעול מלא של החליבה“.

ה ע ו ר ד